

Sectoroverschrijdend denken biedt uitweg crisis

Duurzame energie, moderne zorg, innovatieve bouw en efficiënte ICT maken samen een nieuw Nederland mogelijk

Nico Baken, Astrid Elburg en
Arnoud Six c.s.

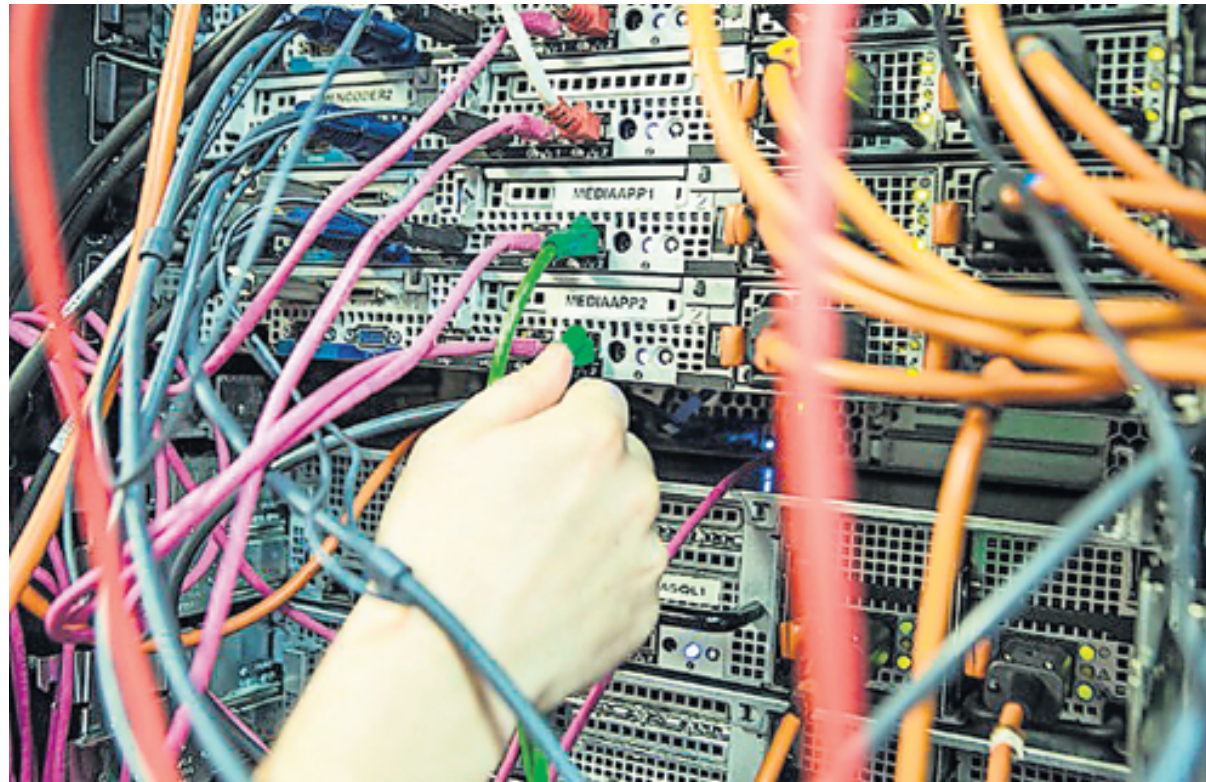
Doorzaak van de crisis is niet louter financieel-economisch, sociaal of ecologisch van aard. We hebben te maken met een waarden crisis die ervoor zorgt dat we in talloze sectoren geconfronteerd worden met een gefragmenteerde aansturing, oplopende kosten en vastlopende systemen. Partijen die naar klassieke wegen zoeken komen steeds weer bedrogen uit. We moeten ons gezonde verstand gebruiken en zoeken naar sectoroverstijgende oplossingen.

De meeste daarvan die in de kranten worden besproken, vallen binnen de bestaande kaders. Maar de echte oplossingen liggen daarbuiten, in sectoroverstijgend denken. Alleen door nauwe samenwerking tussen zorg, bouw, financiële sector, ICT, energiebedrijven en de betrokken ministeries kan de crisis werkelijk worden aangepakt.

De zorgkosten zijn deze eeuw gemiddeld met 5 à 6% per jaar gestegen en bedroegen vorig jaar met € 92 mrd meer dan een derde van de overheidsuitgaven. Als dat zo doorgaat, is een modaal huishouden straks de helft van zijn netto inkomen kwijt aan zorg. Dat is onacceptabel, zeker als ook andere vaste lasten, zoals die van energie, blijven stijgen.

Wat is er aan de hand? Sectoren zijn het resultaat van arbeidsdeling, het opsplitsen van economische en maatschappelijke taken in clusters. Die splitsing heeft ons veel welvaart gebracht, maar we zijn doorgeschoten. De sectoren raakten verkolkerd en geïnstitutionaliseerd. Het aantal schakels in lineaire ketens, waar de eindgebruiker onderaan bungelt, nam toe. Financiële resultaten kwamen steeds meer centraal te staan.

Daarmee verdween de vraag waarom sectoren zo zijn georganiseerd naar de achtergrond. Binnen organisaties leidde dat tot spanningen. De passie van de medewerkers om hun taak zo goed mogelijk

Efficiënte ICT maakt nieuwe samenleving mogelijk.

FOTO: CORBIS

uit te voeren, botste met de vermeende rationale organisatiestructuren.

De kern van de oplossing ligt daarom in het opnieuw verbinden van ziel en zakelijkheid. Dit vergt een omschakeling binnen alle sectoren. In de zorgsector bijvoorbeeld moeten geen diensten meer geleverd worden om de simpele reden dat het kan. De patiënt/cliënt moet zich weer verantwoordelijk gaan voelen

De kern van de oplossing ligt in het opnieuw verbinden van ziel en zakelijkheid

voor zijn eigen gezondheid. We gaan onze gezondheid dus weer 'insourcen'.

Daarvoor is ook een andere omgeving nodig. Het gezin, de wijk, de stad, het bedrijf, de maatschappij als geheel, zij allen moeten het mogelijk maken dat wij meer zelfsturend worden ten aanzien van onze gezondheid. Dat lukt alleen als het initiatief weer decentraal komt te liggen. Niet bij instituten en instanties, maar bij de mens en de gemeenschap waarin hij leeft.

Als een alleenstaande mevrouw haar been breekt en geen geld heeft om met de taxi naar het ziekenhuis te gaan, terwijl boven haar een werkloze woont met een rijbewijs, en onder haar een echt-

paar met een tweede auto, ligt de oplossing voor de hand. Want de een heeft een probleem, een ander heeft tijd, en een derde heeft een auto.

Op deze manier zijn niet alleen binnen de zorg, maar vooral ook op de grensvlakken met andere sectoren, tal van oplossingen denkbaar die vraag en aanbod bij elkaar brengen. Wanneer we de behoeften expliciet maken, en vraag en aanbod transparant worden, hebben we minder sturing van boven nodig en gaat het kostenniveau omlaag.

We kunnen dergelijke voor de hand liggende oplossingen niet meer negeren, want zij leveren kostenverlaging, grotere sociale cohesie, versterkte identiteit en

innovatie op. Door schotten tussen sectoren weg te halen, krijgen we oneindige oplossingsmogelijkheden. Zo ontstaat niet alleen nieuw ondernemerschap en werk, maar komt ook een humaan en zingevend perspectief centraal te staan. Zo ontstaat een nieuwe balans tussen rede en passie, tussen materialistisch en spiritueel denken, tussen het individu en het collectief.

De eerste aanzetten voor deze benadering zijn al zichtbaar, veelal bottom-up en lokaal georganiseerd. Bedrijven en overheden zouden die aanzetten niet als een bedreiging moeten zien, maar deze juist moeten faciliteren. Dit betekent ruimte bieden aan nieuwe ontwikkelingen, loslaten, regelgeving en lastendruk verminderen. Zij moeten toelaten dat er over grenzen heen wordt gewerkt. De 'business case' is niet meer leidend, maar de 'value case'.

Ook op andere terreinen is een vergelijkbare transitie mogelijk, bijvoorbeeld door de komende tien jaar € 150 mrd te investeren in de vijf miljoen verouderde woningen die Nederland telt. Als we dat geld steken in duurzame energie, moderne zorg, betere veiligheid en efficiëntere ICT, realiseren we samen een nieuwe realiteit. Dat is mogelijk door een deel van onze pensioengelden daarvoor te bestemmen.

Door in te zetten op verantwoorde-lijkheid naar vermogen, innovatie en duurzaamheid maken we het in één klap mogelijk om langer gezond thuis te wonen, terwijl de economie een impuls krijgt en tegelijkertijd de sociale cohesie op wijkniveau wordt versterkt. Laten we als Nederlanders zelf aan onze toekomst bouwen en weer leiderschap tonen.

Nico Baken is hoogleraar aan de TU Delft en strateeg bij KPN, Astrid Elburg is eigenaar van Elburg Consultancy en Arnoud Six is verbonden aan adviesbureau Sense And Flow. Dit artikel is gebaseerd op een door 50 prominente Nederlanders ondertekend manifest. Zie voor de volledige tekst en de lijst met ondertekenaars fd.nl/baken.